

**KÓZKOWATE (COLEOPTERA: CERAMBYCIDAE) STOBRAWSKIEGO
PARKU KRAJOBRAZOWEGO****LONGHORN BEETLES (COLEOPTERA: CERAMBYCIDAE) OF THE
STOBRAWski LANDSCAPE PARK**

WIESŁAW SZCZEPAŃSKI¹, MIŁOSZ A. MAZUR² , ROMAN KRÓLIK³ ,
WOJCIECH T. SZCZEPAŃSKI⁴

¹ul. Kościelna 34b/19, 41-103 Siemianowice Śląskie,

e-mail: wieslawszczepanski53@gmail.com

² Instytut Biologii, Uniwersytet Opolski, Oleska 22, 45-052 Opole,

e-mail: milosz@uni.opole.pl

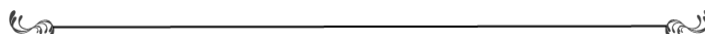
³ ul. Mickiewicza 8, 46-200 Kluczbork, e-mail: agrilus@poczta.onet.pl

⁴ Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Dział Przyrody, Pl. Jana III Sobieskiego 2,

41-902 Bytom. e-mail: w.szczepanski@muzeum.bytom.pl

ABSTRACT: This paper provides an overview of the current knowledge concerning the longhorn beetles, inhabiting the Stobrawski Landscape Park, one of the largest protected areas of its kind in Poland. Drawing upon over 20 years of the authors' research and a comprehensive review of existing literature, a total of 92 species have been identified, representing nearly 47% of the indigenous longhorn beetles fauna. The research encompassed more than 50 distinct sites within the Park. Information regarding two species holds solely historical significance, as their presence has not been verified since the early 20th century – *Oxymirus cursor* L. and *Monochamus sutor* L.

KEY WORDS: insects, longhorn beetles, checklist, new records, opolskie voivoidship, S Poland.

Wstęp

Stobrawski Park Krajobrazowy (dalej: SPK), jest jednym z największych obszarów tego typu w Polsce (ponad 52 tys. ha). Leży on w województwie opolskim, na granicy dwóch regionów zoogeograficznych – Dolnego i Górnego Śląska (Burakowski i in. 1973). Nazwa Parku związana jest z położeniem głównie w dorzeczu rzeki Stobrawy, przez obszar SPK meandruje jeszcze od północy rzeka Smortawa, od południa granica Parku przebiega na Odrze i powyżej rzeki Brynicy. Park powołany został na terenie 12. gmin w 1999 roku, w celu ochrony cennych siedlisk przyrodniczych oraz rzadkich i podlegających ochronie gatunków.

Obszar ten nie był przedmiotem kompleksowych badań entomologicznych. Za bardziej obszerne publikacje z tego terenu, można uznać opracowanie na temat ryjkowców (Coleoptera: Curculionoidea) (Mazur 2011) i pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) (Lis i Łęgowski 2023). Publikacje na temat innych owadów, zwykle o charakterze krótkich doniesień, pojawiały się dość licznie, co w przypadku kózkowatych przedstawiono w dalszej części tego opracowania.

Chrząszcze kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) nie doczekały się dotychczas całościowego opracowania z obszaru SPK. Pierwsze informacje o tej atrakcyjnej grupie z terenów zbliżonych do obecnych granic Parku, podawane były w XIX i na początku XX wieku, przez badaczy niemieckich (Kelch 1846, Roger 1856, Gerhardt 1896, 1910), głównie z okolic miejscowości Kup. Po II wojnie światowej doniesienia o kózkowatych z obecnego terenu Parku publikowane były głównie w odniesieniu do tzw. szkodników leśnych (np. Bałazy 1965, Starzyk 1971).

Zdecydowanie więcej doniesień zaczęło się pojawiać od początku XXI wieku, w pracach licznych autorów. Ostatnio podano nowe stanowiska dla czterech rzadkich gatunków: *Obrium cantharinum* (Linnaeus, 1767) w Kościerzycach, *Leptura annularis* Fabricius, 1801, *Menesia bipunctata* (Zoubkoff, 1829) i *Oberea linearis* (Linnaeus, 1761) w uroczysku Lisie Łąki (Smolis i in. 2023). Jak dotąd dobrze rozpoznane zostało jedynie uroczysko Klink k. Popielowa, skąd autorzy podają przeszło 60 gatunków (Szczepański i in. 2024). Kilka obserwacji o kózkowatych zawarto również w następujących pracach: Królik 1999, Łęgowski i Kuńka 2006, Plewa i in. 2011a, Dziuba i in. 2012, Szołtys i in. 2015, Hebda i in. 2021. Niewielka liczba opublikowanych obserwacji świadczy o niedostatecznym rozpoznaniu kózkowatych tego rejonu.

Celem pracy jest podsumowanie informacji na temat kózkowatych SPK, pochodzących zarówno z danych literaturowych, jak i z kolekcji różnych entomologów i instytucji oraz bezpośrednich badań terenowych przeprowadzonych przez autorów tego opracowania.

Metodyka

Badania na terenie SPK prowadzono z różną intensywnością w latach 1992–2023, przy zastosowaniu różnorodnych metod: otrząsania na parasol entomologiczny, czerpakowania, analizy żerowisk oraz na upatrzonego. Wykorzystywano czynny materiał lęgowy kózek, celem wyhodowania gatunków o skrytym trybie życia. Używane w pracy określenie „dane historyczne” oznacza dane publikowane do 1990 roku, a więc ujęte w Katalogu Fauny Polski (KFP) (Burakowski i in. 1990).

Użyte w tekście skróty autorów poszczególnych obserwacji oznaczają: AR – Andrzej Radzik, AS – A. Sobkowicz, GH – Grzegorz Hebda, HS – Henryk Szołtys, JR – Jarosław Regner, ML – Monika Lisowska, MM – Miłosz A. Mazur, MS – Michał Sierakowski, PC – Piotr Cholewa, RK – Roman Królik, WS – Wiesław Szczepański i WTS – Wojciech T. Szczepański. Informacje pochodzące z kolekcji kózkowatych znajdującej się w zbiorach Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu oznaczono skrótem USMB.

Nazewnictwo i podział systematyczny Cerambycidae przyjęto za Katalogiem Chrząszczy Palearktyki (Danilevsky 2020) wraz z późniejszymi poprawkami (Danilevsky 2024). W pracy korzystano m.in. z informacji publikowanych w ramach projektu Mapa Bioróżnorodności (Biodiversity Map 2024).

SPK leży w dwóch krainach zoogeograficznych, dlatego poniżej prezentujemy listę stanowisk zlokalizowanych w poszczególnych krainach, wraz z ich ogólną lokalizacją na mapie Parku (Ryc. 1):

Dolny Śląsk: Barucice [XS74], Dobrzyń [XS74], Karłowice [XS93], Popielów, Wielopole, Popielowska Kolonia i uroczysko Klink [XS93], Kościerzycy [XS73], Kurznie [XS83], Kuźnica Katowska [XS94], L-ctwo Lubsza, oddz. 253 [XS84], Leśna Woda [XS74], Lubsza [XS74], Różyna-Wronów [XS83], Nowe Kolnie [XS83], rez. Barucice [XS74], rez. Lubsza [XS84], rez. Rogalice [XS85], Rogalice – tartak [XS84], Rogalice [XS84], Rybna [XS83], Stare Kolnie [XS83], Stobrawa – Las Czaplinc [XS83], Stobrawa [XS83], Śmiechowice [XS84], uroczysko Lisie Łąki [XS84], Wójcice [XS75] oraz Kup [YS03].

Górny Śląsk: Czarna Woda [YS04], Dąbrówka Łubniańska [BB83], Dębiniec

[BB94], Grabice [YS04], Grabczok [YS03], Jagienieckie Łąki [YS04], Kały [BB93], Kolonia Piecowa [BB94], Krzywa Góra [XS93], L-ctwo Bukowo, oddz. 94 i oddz. 96 [BB94], L-ctwo Dębiniec, oddz. 124 [BB94], L-ctwo Kozuby, oddz. 47 [XS94], L-ctwo Morcinek: oddz. 265a [YS13], 262g, 288i, 304f [BB83], 298g [BB93], L-ctwo Żabieniec, oddz. 7 [YS15], Ładza [YS03], Murów [YS03], Nowa Bogacica [BB94], Pokój [YS04], Radomierowice [BB94], Stare Budkowice [BB93], Święciny [YS04], Szum [BB95], Winna Góra [YS04], Zagwiździe [YS04], Zameczek [BB94], L-ctwo Zawisć, oddz. 170 [YS04], Zawisć [YS05], Zieleniec [XS94] oraz L-ctwo Żabieniec [BB94].

Przykładowe zdjęcia eksplorowanych środowisk przedstawiono na rycinach na końcu pracy (Ryc. 2–5).

Wyniki

Poniżej lista gatunków kózkowatych stwierdzonych na obszarze SPK wraz ze stanowiskami i podsumowaniem wcześniejszych doniesień literaturowych.

Prioninae

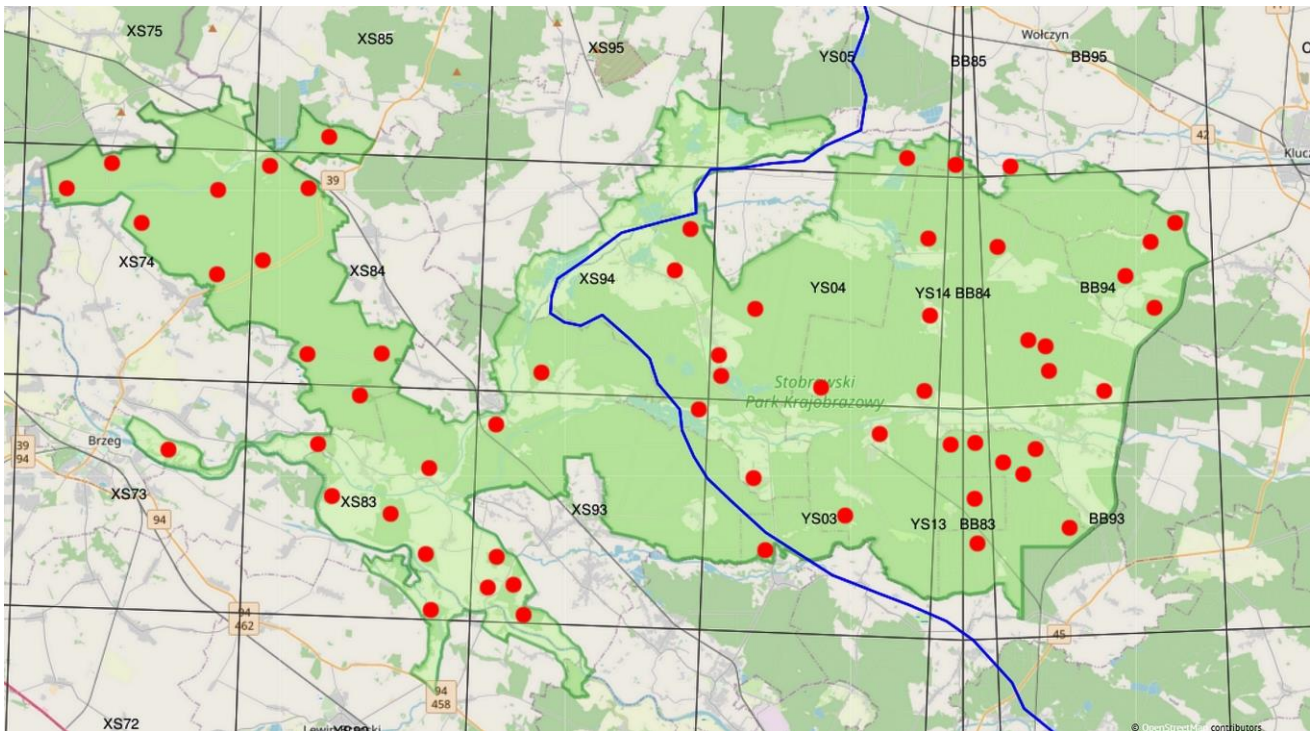
Ergates faber (Linnaeus, 1761)

Borodziej próchnik jest coraz rzadziej obserwowanym gatunkiem w Polsce południowo-zachodniej (Kuźmiński i in. 2014). Larwy żerują w pniakach i pniach sosen, rzadziej na innych gatunkach drzew iglastych. Na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce z kategorią VU (narażone) (Głowaciński 2002).

L-ctwo Żabieniec, oddz. 7 [YS15], 1.07.1999, 1 ex., leg. et coll. RK.

Nowa Bogacica [BB94], 18.04.2021, 1 ex., leg. GH in coll MM.

Zameczek [BB94], 12.08.2004, 1 ex., martwy, leg. AS, coll. RK.

Rycina 1. Granice Stobrawskiego Parku Krajobrazowego na tle siatki UTM z lokalizacją stanowisk (czerwone kropki); niebieską linią zaznaczono granicę pomiędzy Dolnym (na zachód) i Górnym Śląskiem (na wschód).

Figure 1. The boundaries of the Stobrawski Landscape Park against the background of the UTM grid with the location of sites (red dots); the blue line marks the border between Lower Silesia (to the west) and Upper Silesia (to the east).

***Prionus coriarius* (Linnaeus, 1758)**

Dyląg garbarz to jeden z szerzej rozsielonych gatunków w Polsce (Burakowski i in. 1990). Ostatnio w SPK wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

L-ctwo Morcinek, oddz. 260c [BB93], 4.08.2020, 1♀, obs. PC, det. WS; **oddz. 304f** [BB83], 4.08.2020, 1♀, obs. PC, det. WS.

Barucice [XS74], 15.08.2011, 1 ex., leg. et coll. MM.

Śmiechowice [XS84], 12.07.2015, 1 ex., leg. et coll. RK.

Rez. Lubsza [XS84], 4.08.2007, 1♀, na parkingu przy rezerwacie, 31.07.2010, 1♂, pod wyrzynkiem dębu szypułkowego, obs. WS.

Lepturinae

***Rhagium inquisitor* Linnaeus, 1758**

Rębacz pstry, znany również pod nazwą rębacz sosnowiec, to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków w Polsce. Wielokrotnie obserwowany na obszarze SPK (Bychawska 1983), ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024). Nowe stanowisko:

Kup [YS03], 11.05.1995, 1♂, ex cult. z larwy pobranej 13.08.1994 z żerowiska pod korą pniaka sosny zwyczajnej, leg. WS.

***Rhagium mordax* (De Geer, 1775)**

Rębacz szary, znany również pod nazwą rębacz pniowiec, to jeden z najszerzej

rozsiedlonych gatunków w Polsce, zasiedla liczne gatunki drzew liściastych, rzadziej gatunki drzew iglastych. Historycznie znany z **rez. Lubsza** [XS84] (Capecki 1969). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024). Nowe stanowiska w SPK:

Leśna Woda [XS74], 7.06.1998, 1 ex., leg. HS, coll. USMB.

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 4 exx., na kłodach dębu szypułkowego, obs. WS.

***Rhagium sycophanta* (Schrank, 1781)**

Rębacz dębowiec to gatunek występujący niemal w całej Europie, w naszym kraju jest on silnie związany ze starszymi drzewostanami dębowymi, gdzie zasiedla grubsze odziomki i pniaki dębów (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany ze **Stobrawy** [XS83] (Dziuba i in. 2012) i z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

L-ctwo Lubsza, oddz. 253 [XS84], 9.06.2020, 2 exx., **rez. Lubsza** [XS84], 1.06.2020, 3 exx., leg. et coll. GH/MM.

Leśna Woda [XS74], 7.06.2004, 3♂♂, na soku wyciekającym z pnia dębu szypułkowego, obs. WS; 1.06.2020, 3 exx., leg. et coll. GH.

Popielowska Kolonia [XS93], 3.05.2018, 1 ex., leg. et coll. RK.

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 3 exx., na kłodach dębu szypułkowego, obs. WS.

Stobrawa [XS83], 27.04.2000, 1♂, w locie, leg. WS.

***Rhamnusium bicolor* (Schrank, 1781)**

Szczerolotek dwubarwny, znany również pod nazwą szczerolotek niebieski to gatunek o wieczorno-nocnej aktywności postaci dorosłych. Zasiedla martwice boczne i dziuple

w starych grubych drzewach liściastych różnych gatunków. Najczęściej są to zadrzewienia parkowe oraz aleje kasztanowcowe, topolowe i klonowe, rzadziej pojedyncze jesiony, lipy i wierzby (Burakowski i in. 1990).

Kup [YS03], 13.06.2001, 1♀, ex cult. z żerowiska w martwicy klonu zwyczajnego, pozyskanego 20.09.2000, leg. WS.

***Oxymirus cursor* (Linnaeus, 1758)**

Ostrokrywka nieparka, znana również pod nazwą ostrokrywka goniec, to borealno-górski gatunek, zwykle nieliczny, zasiedlający głównie pniaki i leżaninę iglastą, rzadziej liściastą (Burakowski i in. 1990). Historycznie wykazany z obszaru SPK jedynie z okolic **Kup** [YS03] (Gerhardt 1910).

***Stenocorus meridianus* (Linnaeus, 1758)**

Łucznicz korzeniowiec to gatunek sybero-atlantyczny, w Polsce znany z nielicznych stanowisk na terenie całego kraju (Burakowski i in. 1990). Preferuje w fazie larwalnej nabiegi korzeniowe dębów, gdzie żeruje ale przepoczwarcza się zwykle w glebie poza miejscem żerowania (Szczepański 2017). Wykazany został z uroczyska **Klink** [XS93], gdzie był nieliczny (Szczepański i in. 2024). Poniżej stanowisko z miejscowości na zachód od wspomnianego uroczyska:

Popielowska Kolonia [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Pachyta quadrimaculata* (Linnaeus, 1758)**

Kwiatomir czteroplamy to gatunek borealno-górski, troficznie związany głównie z leżaniną sosnową. Sporadycznie spotykany na obszarze Śląska Dolnego, wykazany m.in. z dwóch stanowisk w SPK: **rez. Leśna Woda** [XS74] (Gerhardt 1896, 1910) i **Nowa Bogacica** [BB94] (Szołtys i in. 2015).

***Carilia virginea* (Linnaeus, 1758)**

Sichrawa górską to gatunek borealno-górski, występujący także na terenach wyżynnych, rzadziej nizinnych. Troficznie związany głównie z posuszem świerkowym. Historycznie wykazany z jednego stanowiska w SPK – **Brynica** [YS03] (Starzyk 1971).

Stobrawa [XS83], 2.05.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

Rez. Lubsza [XS84], 29.05.1998, 2 exx., na Apiaceae, obs. WS.

***Dinoptera collaris* (Linnaeus, 1758)**

Rozpylak topolowy, inna jego nazwa to rozpylak zwyczajny, jest gatunkiem o bardzo rozproszonym występowaniu w Polsce południowo-zachodniej. Jego larwy żerują w korze i pod korą uschniętych, cienkich gałęzi lub w tyłkach gałęzi na żywych lub obumierających drzewach liściastych, głównie topolach (Burakowski i in. 1990). Wykazany ostatnio z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 2 exx. na Apiaceae, obs. WS.

***Cortodera humeralis* (Schaller, 1783)**

Ziemioródka dębowa to gatunek rzadki w Polsce, związany troficznie z drzewami liściastymi, głównie z dębami (Burakowski i in. 1990). Aktualnie znany jest z obszaru SPK z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Jagienieckie Łąki [YS04], 15.05.2008, 2 exx., leg. et coll. MM.

***Grammoptera abdominalis* (Stephens, 1831)**

Kruszynka dębowa to gatunek zasiedlający głównie gałęzie dębowe (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Rybna [XS83], 6.05.1998, 1♂, z otrząsania gałęzi dębu szypułkowego, leg. WS.

Stare Budkowice [BB93], 15.05.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

***Grammoptera ruficornis* (Fabricius, 1781)**

Kruszynka rdzawoczulka, zwana dawniej pisanką rudoczulką, to jeden z pospolitszych i najszerzej rozsielonych gatunków w Polsce południowo-zachodniej, szczególnie w lasach łągowych w dolinie Górnej Odry (Szczepański 2017). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Popielowska Kolonia [XS93], 29.06.2013, 1 ex., leg. et coll. RK.

Rez. Rogalice [XS85], 29.05.1998, 3 exx. na Apiaceae, obs. WS.

***Grammoptera ustulata* (Schaller, 1783)**

Kruszynka złotawa to gatunek w Polsce rzadko i sporadycznie spotykany, znany historycznie z nielicznych stanowisk. Podawany był z kilku roślin żywicielskich, zasiedla głównie gałęzie dębowe, o średnicy 2–4 cm, przerośnięte grzybnią i porośnięte porostami (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Stobrawa – Las Czaplinc [XS83], 3.07.2007, 1 ex., leg. et coll. MM.

***Alosterna tabacicolor* (De Geer, 1775)**

Wiecheć próchnowy, znany też pod nazwą wiecheć płowy, to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków, związany troficznie z martwymi fragmentami drzew liściastych (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Dobrzyń [XS74], 31.06.1993, 1 ex., leg. WS.

Rez. Lubsza [XS84], 29.05.1998, 5 exx., na Apiaceae, obs. WS.

Rez. Rogalice [XS85], 29.05.1998, 5 exx. na Apiaceae, obs. WS.

Stobrawa [XS83], 27.04.2000, 1♂, ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 27.04.2000, leg. WS.

Wójcice [XS75], 28.05.2011, 1 ex., na bzie czarnym, leg. WS.

Zameczek – zagroda jeleni w oddz. 136dfg [BB94], 1.06.2017, 4 exx., na podagryczniku pospolitym *Aegopodium podagraria*, leg. WS.

Anoplodera rufipes (Schaller, 1783)

Zmorsznik rudonogi to gatunek rzadki, znany z rozproszonych stanowisk w całym kraju (Burakowski i in. 1990). Jego biologia przez długi czas pozostawała nieznana, jednak stosunkowo niedawne badania wykazały, że larwy żerują głównie na dębach, a do rozwoju potrzebują drewna o różnym stopniu rozkładu i porażonego specyficznymi grzybami (Rejzek i Rébl 1999). Wykazany z obszaru SPK, z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Anoplodera sexguttata (Fabricius, 1775)

Zmorsznik sześcioplamek to gatunek o podobnym zasięgu, co zmorsznik rudonogi *A. rufipes*, w Polsce jest rzadko i sporadycznie spotykany. Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93], gdzie jest jednym z częściej spotykanych gatunków (Szczepański i in. 2024). Zasiedla głównie stare pniaki dębów, rzadziej grabów, olch czy buków (Burakowski i in. 1990). Poniżej stanowisko z miejscowości na zachód od wspomnianego uroczyska:

Popielowska Kolonia [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

Pseudovadonia livida bicarinata (Arnold, 1869)

Zmorsznik mały to jeden z najszerszej rozsielonych gatunków, wybitnie ekotonowy, tylko lokalnie liczniejszy. Związany rozwojem larwalnym z przegrzybiałą glebą próchniczną, pokrytą roślinnością trawiastą (Burakowski 1979). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93], gdzie lokalnie, od strony **Wielopola**, był liczny (Szczepański i in. 2024).

Wielopole [XS93], 7.07.2007, 1 ex., 18.06.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

Stictoleptura maculicornis (De Geer, 1775)

Zmorsznik paskoczułki to szeroko rozsielony gatunek, ale tylko lokalnie liczniejszy. Jego rozwój larwalny odbywa się głównie w murszejących gałęziach drzew liściastych i iglastych (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany został po raz pierwszy z obszaru SPK, z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Stictoleptura rubra (Linnaeus, 1758)

Zmorsznik czerwony to jeden z najszerszej rozsielonych i najczęściej spotykanych gatunków, lokalnie bardzo liczny (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

L-ctwo Bukowo, oddz. 96 [BB94], 24.07.2022, 1 ex., leg. GH in coll MM.

L-ctwo Morcinek, oddz. 288i [BB83], 19.07.2023, 1♂, obs. PC, det. WS; **oddz. 298g** [BB93], 21.07.2023, 1♂, obs. PC, det. WS.

Czarna Woda [YS04], 16.08.1994, 1 ex., leg. et coll. WS.

Stobrawa [XS83], 9.06.1995, 1 ex., leg. et coll. WS.

Zameczek [BB94], 26.06.2002, 1♀, w locie, obs. WS.

***Stictoleptura scutellata* (Fabricius, 1781)**

Zmorsznik czarny to gatunek pospolity jedynie w Bieszczadach i Beskidzie Wschodnim, na niżu rzadko spotykany.

L-ctwo Zameczek, oddz. 139 [BB94], 5.06.1999, 1 ex., leg. et coll. RK.

Kolonia Piecowa [BB94], 2.07.1991, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Pachytodes cerambyciformis* (Schrank, 1781)**

Krępień górski jest gatunkiem borealno-górskim, szeroko rozsiadłym w Europie, a w Polsce znany jest przede wszystkim z gór i pogórzy. Troficznie związany z różnymi gatunkami drzew iglastych i liściastych. Wykazany z obszaru SPK z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Pedostrangalia revestita* (Linnaeus, 1767)**

Strangalia czereśniowa to gatunek uważany za polifaga drzew liściastych, związana z lasami o dużym stopniu naturalności. Podawany był dotychczas z nielicznych stanowisk położonych przeważnie w zachodniej części kraju, m.in. ostatnio wykazano jego występowanie w **Bystrzycy Oławskiej** [XS74] (Szczepański 2017). Na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce z kategorią DD (nieдостatecznie rozpoznany) (Głowaciński 2002).

Leśna Woda [XS74], 7.06.2004, 1♀, na gałęziach dębowych, leg. WS.

***Leptura aethiops* Poda, 1761**

Zmorsznik ciemny to gatunek palearktyczny, zasiedlający pniaki obumarłych drzew liściastych (Burakowski i in. 1990). Wykazany w uroczysku **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Kościeryce [XS73], 26.05.2012, 2 exx., na derzeniu świdwa *Cornus sanguinea*, leg. WS.

Prądenica k. Grabczoka [YS03], 7.06.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

Wielopole [XS93], 27.05.2008, 2 exx., leg. et coll. MM.

***Leptura annularis* Fabricius, 1801**

Zmorsznik podobny znany jest z pojedynczych stanowisk w Polsce, jedynie w Bieszczadach jest liczniejszy, a jego biologia przypomina biologię poprzedniego gatunku (Burakowski i in. 1990). Wykazany został z trzech stanowisk z obszaru SPK: uroczysko **Klink** [XS93] i **Wójcice** [XS75] (Szczepański i Szczepański 2019) oraz uroczysko **Lisie Łąki** [XS84] (Smolis i in. 2023).

L-ctwo Kozuby, oddz. 47 [XS94], 24.05.2022, 1 ex., leg. MS.

Rez. Lubsza [XS84], 29.05.1998, 3 exx., na Apiaceae, obs. WS.

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 2 exx., na kłodach dębu szypułkowego, obs. WS.

***Leptura quadrifasciata* Linnaeus, 1758**

Pętłak czteropaskowy, znany również pod nazwą baldurka pręgowanego, to gatunek zasiedlający rozmaite fragmenty leżaniny, złomów i wywrotów liściastych (Burakowski i in. 1990). Znany z **Jelowej** [BB93] (Bałazy 1965) i uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

L-ctwo Bukowo, oddz. 96 [BB94], 24.07.2022, 1 ex., leg. GH in coll MM.

Krzywa Góra – obrzeże stawu [XS93], 29.07.2014, 1 ex., leg. et coll. GH.

Pokój [YS04], 9.04.2021, 1 ex., leg. et coll. GH.

***Stenurella bifasciata* (Müller, 1776)**

Strangalia przepasana to gatunek w Polsce spotykany głównie we wschodnich, leśnych

biotopach niżowych, zasiedlający martwe, zwykle już murszejące części drewna zarówno drzew liściastych jak i iglastych (Burakowski i in. 1990). Historycznie znany z **Kup** [YS03] (Kelch 1846, Roger 1856). Współcześnie wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Leśna Woda [XS74], 4.07.2020, 1 ex., na krwawniku pospolitym *Achillea millefolium*, obs. WTS et WS.

***Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758)**

Strangalia czarniawa to jeden z najszerzej rozsielonych i najczęściej spotykanych gatunków, zasiedlający martwe, zwykle już murszejące części drewna zarówno drzew liściastych jak i iglastych (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Leśna Woda [XS74], 4.07.2020, 3 exx., na krwawniku pospolitym, obs. WTS et WS.

Stare Budkowice [BB93], 6.07.008, 1 ex., leg. et coll. MM.

***Stenurella nigra* (Linnaeus, 1758)**

Strangalia czarna to gatunek związany z murszejącym drewnem liściastym, zwykle są to cienkie gałęzie dębowe, olchowe, brzoźowe, wierzbowe i leszczynowe (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Leśna Woda [XS74], 4.07.2020, 5 exx., na krwawniku pospolitym, obs. WTS et WS.

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 3 exx., na Apiaceae, obs. WS.

Zameczek – zagroda jeleni w oddz. 136dfg [BB94], 1.06.2017, 1♂, na podagryczniku, leg. WS.

***Strangalia attenuata* (Linnaeus, 1758)**

Strangalia wysmukła, gatunek znany również pod nazwą baldurek wąski, to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków, związany troficznie z martwymi fragmentami drzew liściastych, głównie dębów *Quercus* spp. Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024), co potwierdza historyczną informację o jego występowaniu wzdłuż Odry aż do Głogowa – „Odertal bis Glogau” (Gerhardt 1910).

Rez. Barucice [XS74], 8.07.2007, 1♀, na Apiaceae, leg. WS.

Uroczysko Lisie Łąki [XS84], 30.08.2009, 1♀, na barszczu zwyczajnym *Heracleum sphondylium*, obs. WS.

Necydalinae

***Necydalis major* Linnaeus, 1758**

Kusokrywka większa występuje w większości krain w Polsce (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany został z **Bystrzycy Oławskiej – rez. Kanigóra** [XS64] przy zachodniej granicy Parku (Szczepański 2017). Larwy żerują w zagrzybionym, wilgotnym drewnie martwych drzew i złomów gatunków liściastych (Sama 2002).

Święciny, 2 km na N [YS05], 21.06.1992, 1 ex., na martwym pniu olszy czarnej, leg. et coll. RK.

Spondylidinae

***Spondylis buprestoides* (Linnaeus, 1758)**

Kłopotek czarny, znany również pod nazwą kłopotek bogatkowaty, to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków, związany głównie z sosną pospolitą. Historycznie podawany ze Śląska jako pospolity na całym obszarze (Gerhardt 1910). Wykazany ostatnio ze

stanowiska na granicy z SPK k. **Bystrzyca Oławskiej** [XS74] (Szczepański 2017).

Rogalice [XS84], 7.06.2007, 5 exx., na wałkach sosny zwyczajnej, obs. WS.

***Arhopalus rusticus* (Linnaeus, 1758)**

Wykarczak sosnowiec to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków. Historycznie wykazany ze Śląska jako pospolity na całym obszarze (Gerhardt 1910).

L-ctwo Bukowo, oddz. 94/96 [BB94], 17.06.2019, 2 exx., leg. et coll. GH.

L-ctwo Dębiniac, oddz. 124 [BB94], 31.07.2022, 1 ex. ad lucem, leg. GH in coll. MM.

L-ctwo Morcinek, oddz. 298g [BB93], 13.07.2023, 1♀, obs. PC, det. WS.

Kup [YS03], 14.06.1995, 1♀, ex cult. z żerowiska pobranego 13.08.1994 z pniaka sosny zwyczajnej, leg. WS.

Stobrawa [XS83], 14.06.1995, 1♂, ex cult. z żerowiska w pniaku sosny zwyczajnej, pozyskanego 9.06.1995, leg. WS.

Zawiść, 2 km na S [YS05], 24.09.2007, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Tetropium castaneum* (Linnaeus, 1758)**

Ściga lśniąca, znana również pod nazwą borówka brunatna, to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków, w świerczynach górskich, miejscami liczniejszy (Burakowski i in. 1990). Najbliższy SPK rekord to **rez. Kanigóra** [XS64] (Szczepański 2017).

L-ctwo Zawiść, oddz. 170 [YS04], 24.05.1999, 1 ex., leg. et coll. RK.

Grabice [YS04], 12.05.1994, 1♀, na pniaku sosny zwyczajnej, leg. WS.

Zawiść [YS05], 9.06.2006, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Tetropium fuscum* (Fabricius, 1787)**

Ściga matowa, znana również pod nazwą borówka żółta, to gatunek o biologii zbliżonej do ścigi lśniącej, w Polsce niekiedy tylko lokalnie liczniejszy (Burakowski i in. 1990). Historycznie podawany z **Jelowej** [BB93] (Capecki 1979). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Dębiniac [BB94], 28.04.2000, 1♂ i 22.05.2000, 1♀, ex cult. z fragmentu wałka, pozyskanego 17.12.1999 z posuszu świerka pospolitego, leg. WS.

***Tetropium gabrieli* Weise, 1905**

Ściga modrzewiowa, znana również pod nazwą borówka modrzewiowa, to gatunek monofagiczny modrzewi i w związku z tym jest bardzo lokalny. Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Kup [YS03], 14.06.1995, 1♀, ex cult. z żerowiska zebranego 13.08.1994 z posuszu modrzewia europejskiego, leg. WS.

Rez. Leśna Woda [XS74], 29.06.2006, kilka larw żerujących w posuszu modrzewia europejskiego, 31.05.2008, 1♂ (martwy) i wiele otworów wylotowych w wywrocie modrzewia, 26.05.2012, 1♀ (martwa) i wiele otworów wylotowych w wywrocie modrzewia europejskiego, wszystkie obs. WS.

***Anisarthron barbipes* (Schrank, 1845)**

Włochatek brodaty, zwany też włochatkiem kasztanowcem, to gatunek, którego występowanie praktycznie ograniczone jest jedynie do terenów silnie zurbanizowanych, gdzie preferuje do zasiedlenia pnie różnych gatunków drzew liściastych, zwykle kasztanowców, klonów, olch, lip czy jesionów, wybierając martwice (Sama 2002).

Kup [YS03], 13.06.2001, 3 exx., ex cult.

z fragmentu martwicy klonu zwyczajnego, pozyskanej 20.09.2000, leg. WS.

Cerambycinae

Cerambyx cerdo Linnaeus, 1758 (Ryc. 6)

Gatunek związany głównie z dębami, choć podawamy także rzadko z innych gatunków liściastych, jak buki, czy graby. Chroniony w Polsce i Unii Europejskiej, w polskiej Czerwonej księdze (Głowaciński i Nowacki 2004) i na Czerwonej liście (Głowaciński 2002) z kategorią VU (narażony). Uważany za relikw lasów pierwotnych (Eckelt i in. 2018). Aktualnie kozioróg dębosz znany jest ze SPK po stronie Śląska Dolnego zaledwie z trzech populacji: 1) funkcjonuje w N-ctwie Brzeg w rejonie **Leśnej Wody** [XS74] (Kadej i in. 2018, Hebda i in. 2021) i **Dobrzynia** [XS74] (Łęgowski i Kuńka 2006); 2) w N-ctwie **Kup** w L-ctwie **Lubienie** (uroczysko **Klink** oddz. 257 [XS93] – brak jednak oznak utrzymania się tej populacji (Szczepański i in. 2024); 3) rejon **Różyna-Wronów** [XS83] (Łęgowski i Kuńka 2006). Podobnie tylko trzy populacje zlokalizowano po stronie Śląska Górnego, to 1) **Okoly** [YS03] (Łęgowski i Kuńka 2006); 2) stanowisko w N-ctwie Kluczbork w L-ctwie **Zawiść** w oddz. 41 [YS05] (Łęgowski i Kuńka 2006) oraz 3) w N-ctwie Kup w L-ctwie **Winna Góra** w oddz. 246 i 247 [XS94/YS04] (Dokumentacja DGLP 2007).

Dobrzyn [XS74], 4.06.2020, 1 ex., obs. RK.

Rogalice [XS84], 29-30.05.1998, 3 exx., obs. WS.

Kurznie [XS83], 25.06.2023, 1 ex., obs. JR.

Leśna Woda [XS74], 19.08.2011, 1 ex., obs. MM; 22.08.2022, 8 exx., obs. GH; niemal rokrocznie (np. 4.06.2000, 7.06.2004, 29.06.2006, 21.05.2007, 11-26.06.2010, 26.05.2012 i 4.07.2020) obserwacje różki

w parkowym starodrzewiu dębowym, zaobserwowano również zasiedlenia w sąsiednim drzewostanie dębowym w wieku około 100 lat, obs. WS/WTS.

Axinopalpis gracilis (Krynicky, 1832)

Brdoń wysmukły był w Polsce obserwowany do niedawna rzadko, co jest związane głównie z jego wieczorno-nocnym trybem życia. W ostatnich latach gatunek ten jest coraz częściej notowany, co najprawdopodobniej jest związane z lepszym poznaniem jego biologii. W Polsce związany troficznie z dębami, a jego larwy najczęściej rozwijają się w cienkich gałęziach (Burakowski i in. 1990). Na Czerwonej liście (Głowaciński 2002) z kategorią DD (niedostatecznie rozpoznane). Ostatnio został wykazany z **Lasu Odrzańskiego** k. **Oławy** [XS64/XS74] (Szczepański 2017) i z obszaru SPK z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Obrium brunneum (Fabricius, 1792)

Trykoń karliczek, zwany również trykonem jodłowcem to borowy gatunek, związany z gatunkami iglastymi, głównie ze świerkiem, rzadziej jodłą i sosną (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Lubsza [XS74], 11.05.2004, 2 exx., ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pobranej 25.06.2003, leg. WS.

Pokój [YS04], 5.05.2007, 1 ex., leg. et coll. MM.

Stobrawa [XS83], 8.05.2000, 3 exx., ex cult. z gałęzi świerka, pozyskanej 27.04.2000, leg. WS.

Winna Góra [YS04], 16.05.2001, 5 exx., ex cult. z żerdzi świerka, pozyskanej 21.09.2000, leg. WS.

***Obrium cantharinum* (Linnaeus, 1767)**

Trykoń osikowy to monofag topoli osiki, stąd bardzo lokalny w Polsce południowo-zachodniej (Burakowski i in. 1990). Dopiero ostatnio stwierdzono jego występowanie również na terenie SPK – **Rogalice** [XS84] (Szczepański & Szczepański 2019). Nowa lokalizacja to **Kościerzycy** [XS73] (obs. JR w: Smolis i in. 2023).

***Hylotrupes bajulus* (Linnaeus, 1758)**

Spuszczel domowy to gatunek zasiedlający zwykle niezabezpieczone konstrukcje z drewna iglastego, stąd bardzo lokalny.

Szum [BB95], 3.07.1995, 1 ex., na sągu drewna iglastego, leg. et coll. RK.

***Molorchus minor* (Linnaeus, 1758)**

Kurtek mniejszy to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków, lokalnie w krainach górskich bardzo liczny (Burakowski i in. 1990). Podany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Dobrzyń [XS74], 31.06.1993, 1 ex., leg. WS.

Kup [YS03], 16.05.2001, 2 exx. ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pozyskanej 20.09.2000, leg. WS.

Lubsza [XS74], 26.04.-11.05.2004, 5 exx. ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pobranej 25.06.2003, leg. WS.

Murów [YS03], 16.05.2001, 3 exx. ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pozyskanej 21.09.2000, leg. WS.

Winna Góra [YS04], 16.05.2001, 3 exx. ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pozyskanej 21.09.2000, leg. WS.

Stobrawa [XS83], 8.05.2000, 4 exx. ex cult. z gałęzi świerka pospolitego, pozyskanej 27.04.2000, leg. WS.

Śmiechowice [XS84], 17.03.2012, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Molorchus umbellatarus* (Schreber, 1759)**

Kurtek mały do niedawna uznawany był za gatunek bardzo rzadki w Polsce południowo-zachodniej, jednak od kilku lat pojawia się coraz więcej informacji o jego występowaniu. Zasiedla cienkie, osłabione lub usychające gałęzie i pędy, o średnicy 0,5–2 cm, drzew i krzewów z rodziny różowatych Rosaceae, głównie głogów (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany po raz pierwszy z obszaru SPK, z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Aromia moschata* (Linnaeus, 1758)**

Wonnica piżmówka to monofagiczny gatunek ściśle związany z wierzbami (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Stare Kolnie [XS83], 23.07.2023, 2 exx., obs. MS.

Stobrawa [XS83], 1999, żerowiska w wierzbach rosnących nad rz. Stobrawą, obs. GH.

***Ropalopus varini* (Bedel, 1870)**

Węglarek sadowy, znany również pod nazwą węglarek ostroczułki, to gatunek w Polsce rzadki (Burakowski i in. 1990). Troficznie gatunek ten związany jest z różnymi gatunkami dębów (Sama 2002), pokarmowo związany może być również z drzewami owocowymi (Burakowski i in. 1990). Na Czerwonej liście (Głowaciński 2002) z kategorią DD (nieдостatecznie rozpoznane). Obserwowany na obszarze SPK w okolicach **Popielowa** – pojedyncza obs. ML w uroczysku **Klink** [XS93] (Plewa i in. 2013).

***Callidium aeneum* (De Geer, 1775)**

Zagwoździk złocistozielony to szeroko rozsielony gatunek, oligofag drzew iglastych, ale tylko lokalnie liczniejszy (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

L-ctwo Żabieniec [BB94], 11.05.1998, 1♂, z gałęzi jodły pospolitej, pobranej 7.05.1998, leg. WS.

***Callidium violaceum* (Linnaeus, 1758)**

Zagwoździk fioletowy, zwany też ścigą fioletową, to jeden z najszerzej rozsielonych w Polsce gatunków, tylko lokalnie liczniejszy, związany troficznie zarówno z drzewami iglastymi jak i liściastymi, jednak preferujący u nas świerka pospolitego (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93].

L-ctwo Zawisć, oddz. 169 [YS04], 5.06.1999, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Pyrrhidium sanguineum* (Linnaeus, 1758)**

Aksamitniak czerwony, znany również pod nazwą ściga purpurowa, to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków, charakterystyczny dla starodrzewi dębowych, lokalnie bardzo liczny. Historycznie znany z **Kup** [YS03] (Gerhardt 1910), a współcześnie wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Grabice [YS04], 12.05.1994, 1♂, na wałku dębu szypułkowego, leg. WS.

Leśna Woda [XS74], dość liczny (ponad 10 exx.), na gałęziach dębu szypułkowego, obs. WS.

Nowe Kolnie [XS83], 26.05.2012, 1 ex. (szczątki), pod wałkiem dębu szypułkowego, obs. WS.

Popielowska Kolonia [XS93], 3.05.2018, 1 ex., leg. et coll. RK.

Zameczek [BB94], 3.05.1999, 6 exx., leg. et coll. RK.

Zieleniec [XS94], 30.04.2004, ca 40 exx., z wałków dębu szypułkowego, leg. AR, in coll. WS.

***Phymatodes testaceus* (Linnaeus, 1758)**

Płaskowiak zmienny, znany z literatury leśnej również pod innymi nazwami – ściga dębowa, ściga bukowa i zmiennik bukowiec, to jeden z najszerzej rozsielonych w Polsce gatunków. Z powodu wieczorno-nocnej aktywności rzadko obserwowany. Związany troficznie głównie z dębami i bukiem zwyczajnym (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Grabice [YS04], 12.05.1994, 1♂, na wałku dębu szypułkowego, leg. WS.

Leśna Woda [XS74], 31.05.2008, 5 exx., na wałkach dębu szypułkowego, obs. WS.

Nowe Kolnie [XS83], 26.05.2012, 2 exx., na wałkach dębu szypułkowego, leg. WS.

Rogalice - tartak [XS84], 29.05.1998, 2 exx., na kłodach dębu szypułkowego, obs. WS.

Stobrawa [XS83], 27.04.2000, 2 exx., na wałkach dębu szypułkowego, leg. WS.

Śmiechowice [XS84], 18.06.2022, 1 ex., obs. RK.

***Phymatodes alni* (Linnaeus, 1767)**

Płaskowiak mały, znany również pod nazwami, płaskowiak gałęziowiec i ściga gałęziowa. Szeroko rozsielony gatunek w Polsce. Polifag drzew liściastych, preferujący do zasiedlenia gałązki i gałęzie dębu (Burakowski i in. 1990). W naszym kraju jest to gatunek lokalnie bardzo liczny. Z SPK wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Kały [BB93], 18.03.2021, 2 exx., leg. et coll. GH.

Kup [YS03], 15.05.2001, 4 exx. ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 20.09.2000, leg. WS.

Kuźnica Katowska [XS94], 8.05.2002, 10 exx. ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 8.06.2001, leg. WS.

Leśna Woda [XS74], liczny (ponad 20 exx.) na gałęziach dębu szypułkowego, obs. WS.

Nowe Kolnie [XS83], 15-17.05.2001, 14 exx. ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 3.06.2000, leg. WS.

Rogalice - tartak [XS84], 29.05.1998, 3 exx. na kłodach dębu szypułkowego, obs. WS; 3.06.2000, 3 exx. na gałęziach dębu szypułkowego, obs. WS.

Stobrawa [XS83], 8.05.2000, 3♀♀ i 1♂ ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 27.04.2000, leg. WS.

Śmiechowice [XS84], 17.03.2012, 3 exx., leg. et coll. RK.

***Phymatodes pusillus* (Fabricius, 1787)**

Płaskowiak dębowy po raz pierwszy wykazany został z Polski dopiero w 1979 roku przez J. Ługowoja z **Zielonki** [XU42] na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej (Ługowej 1987), następnie wykazany z kilkunastu rozproszonych stanowisk w Polsce (Plewa i in. 2011a, Szczepański 2017). Gatunek ten preferuje do zasiedlenia cienkie gałęzie dębów. Wykazany został również z SPK: ze **Śmiechowic** [XS84] (Królik 1999) i z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Nowe Kolnie [XS83], 2.05.2001, 4 exx., ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 3.06.2000, leg. WS.

***Pronocera angusta* (Kriechbaumer, 1844)**

Nadobniczka świerkowa, znana również pod nazwą szkodnica świerkowa, to gatunek w Polsce rzadki i lokalny (Starzyk i Lessaer 1984). Postacie dorosłe nie żerują, jak większość kózkowatych, na kwiatach, ale obgryzają młodą korę i igły świerków i jodeł, rozwój larwalny obserwowano w martwych gałęziach starych jodeł (Burakowski i in. 1990).

Zawiść [YS05], 1.06.1993, liczne exx., w stosie drewna świerkowego, leg. et coll. RK.

***Xylotrechus antilope* (Schonherr, 1817)**

Drzeworadek dębowy to gatunek w ostatnich latach bardzo ekspansywny i obecnie można już go zaliczyć do grona gatunków szeroko rozsielonych w zasięgu dębu szypułkowego, z którym jest troficznie związany (Burakowski i in. 1990). Wykazany został z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Dobrzyń [XS74], 22.06.2013, 1 ex., leg. et coll. RK.

Karłowice [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

Kuźnica Katowska [XS94], 29.05.2002, 3 exx. ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 8.06.2001, leg. WS.

Leśna Woda [XS74], 7.06.2004, 10 exx. na wałkach dębu szypułkowego, 26.05.2012, 10 exx. na sągach gałęzi dębu szypułkowego, obs. WS.

Śmiechowice [XS84], 22.04.2012, 1 ex., leg. et coll. RK.

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 5 exx. na kłodach dębu szypułkowego, 3.06.2000, 10 exx. na kłodach dębu szypułkowego, 1.07.2007, 5 exx. na kłodach dębu szypułkowego, 2.06.2008, 3 exx. ex cult. z poczwerek pobranych 1.06.2008

z posuszowej kłody dębu szypułkowego, wszystkie obserwacje. i pojedyncze okazy znajdują się w kolekcji WS.

***Xylotrechus rusticus* (Linnaeus, 1758)**

Drzeworadek topolowy to gatunek bardzo dynamicznie rozszerzający zasięg swojego występowania w Polsce południowo-zachodniej (Szczepański 2017). Jego larwy żerują pod korą topól, sporadycznie innych gatunków drzew liściastych (Burakowski i in. 1990). Wykazany po raz pierwszy z obszaru SPK, z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Clytus arietis* (Linnaeus, 1758)**

Biegowiec osowaty to gatunek zasiedlający drzewa i krzewy liściaste (Burakowski i in. 1990). Historycznie podawany ze Śląska jako pospolity na całym obszarze (Gerhardt 1910). Współcześnie wykazany jako szeroko rozprzestrzeniony w lasach łęgowych górnej Odry (Szczepański 2017). Podany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Leśna Woda [XS74], 7.06.2004, 3 exx., na wałkach dębu szypułkowego, obs. WS.

Ładza [YS03], 29.05.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

Popielowska Kolonia [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 1♂ na kłodach dębu szypułkowego; 28.05.2011, 2 exx. na Apiaceae, leg. WS.

***Clytus lama* Mulsant, 1847**

Biegowiec świerkowy to gatunek skrajnie rzadki na niżu i liczniejszy w górach, o bardzo słabo rozpoznanym rozsiedleniu. Jego larwy rozwijają się w osłabionych lub świeżo powalonych drzewach oraz w pieńkach drzew iglastych, głównie świerków (Burakowski i in.

1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Karłowice [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

Radomierowice [BB94], 13.06.2001, 1♂ i 18.06.2001, 1♀ ex cult. z wałka świerka pospolitego, pobranego 21.06.2000, 26.05.2003, 3 exx. ex cult. z wałka świerka pospolitego, pobranego 27.06.2002, leg. WS.

Rez. Rogalice [XS85], 29.05.1998, 1♂ na wywrocie świerka pospolitego, obs. WS.

Śmiechowice [XS84], 22.06.2013, 1 ex., 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Clytus tropicus* (Panzer, 1795) (Ryc. 7)**

Biegowiec dębowy uważany jest za gatunek rzadki w Polsce, troficznie związany głównie z dębami (Burakowski i in. 1990). Wykazany z SPK ze **Stobrawy** [XS83] (Dziuba i in. 2012).

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 1♀, na kłodzie dębu szypułkowego, leg. WS.

***Plagionotus arcuatus* (Linnaeus, 1758) (Ryc. 8)**

Paśnik pałaczasty to jeden z najszerzej rozsiedlonych gatunków, związany z drzewostanami liściastymi i mieszanymi z dużym udziałem dębów, które są główną rośliną żywicielską larw (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Dobrzyń [XS74], 22.06.2013, 1 ex., leg. et coll. RK.

Leśna Woda [XS74], 7.06.2004, 5 exx. na wałkach dębu szypułkowego, 7.06.2007, 6 exx. na wałkach *Q. robur*, 26.05.2012, 10 exx. na sągach gałęzi dębu szypułkowego, wszystkie obs. WS.

Ładza [YS03], 18.05.2019, 7 exx., leg. et coll. GH.

Popielów [XS93], 18.05.2018, 7 exx., obs. GH.

Rogalice [XS84], 3.06.2000, 5 exx. na kłodach dębu szypułkowego, 1.07.2007, 10 exx. na kłodach dębu szypułkowego, 1.06.2008, 10 exx. na kłodach dębu szypułkowego, wszystkie obs. WS.

Śmiechowice [XS84], 22.04.2012, 1 ex., leg. et coll. RK.

Wójcice [XS75], 4.06.2011, 5 exx. ex cult. z kory dębu szypułkowego, pobranej 28.05.2011, leg. WS.

***Plagionotus detritus* (Linnaeus, 1758)**

Paśnik niszczytel ma bardzo podobne rozszedlenie jak paśnik pałacasty, jednak rzadziej spotykany, występuje w drzewostanach liściastych i mieszanych z udziałem dębów, które są główną rośliną żywicielską larw (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Dobrzyń [XS74], 22.06.2013, 1 ex., leg. et coll. RK.

Karłowice [XS93], 7.06.2014, leg. et coll. RK.

Śmiechowice [XS84], 19.08.2007, żerowisko i szczątki przy pniu dębu szypułkowego, leg. WS; 17.03.2012, 1 ex., leg. et coll. RK.

Leśna Woda [XS74], 26.05.2012, 4 exx. na sągach gałęzi dębu szypułkowego, obs. WS.

Lubsza [XS74], 2.07.2021, 1 ex., leg. et coll. GH.

Rogalice [XS84], 3.06.2000, 3 exx. na kłodach dębu szypułkowego; 1.07.2007, 3 exx. na kłodach dębu szypułkowego,

1.06.2008, 3 exx. na tarcicy dębu szypułkowego, wszystkie obs. i leg. WS.

Wójcice [XS75], 4.06.2011, 2 exx. ex cult. z kory dębu szypułkowego, pobranej 28.05.2011, leg. WS.

***Anaglyptus mysticus* (Linnaeus, 1758)**

Cioch wzorzysty, zwany też ciochem barwnym, to gatunek dość rzadko spotykany, larwy żerują w suchym drewnie różnych drzew liściastych (Burakowski i in. 1990). Historycznie wykazany został m.in. z **rez. Lubsza** [XS84] (Capecki 1969). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Leśna Woda [XS74], 7.06.1998, 1 ex., leg. HS, coll. USMB.

Laminae

***Lamia textor* (Linnaeus, 1758)**

Zgrzypik twardokrywka, zwany też zgrzypikiem twardzielem, to gatunek w ubiegłym wieku szeroko rozmieszczony i pospolity w łągach wierzbowo-topolowych na obszarach nizinnych całej Polski (Burakowski i in. 1990). Ostatnio rzadziej notowany, w rejonie badań podany z lasów łągowych górnej Odry, liczniejszy jedynie w rejonie **Prędocina** (Szczepański 2017). Jedyna obserwacja dot. SPK to uroczysko **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Barucice [XS74], 25.06.2003, stwierdzono liczne żerowiska w karpach topolowych, 11.05.2004, 1♂ ex cult. z karpy, pobranej z matecznika topolowego przeniesionego do Barucic z Prędocina, obs. WS.

***Monochamus galloprovincialis* (Olivier, 1795)**

Żerdzianka sosnowka związana jest troficznie głównie z sosną pospolitą (Burakowski i in. 1990).

L-ctwo Morcinek, oddz. 265a [YS13], 02.07.2022, 1♂, ot. PC, det. WS; **oddz. 262g** [BB93], 22.06.2023, 1♀, fot. PC, det. WS.

Rogalice – tartak [XS84], 1.07.2007, 1♀ i 1♂ na dłużycy sosny zwyczajnej, leg. WS.

Zameczek [BB94], 30.06.1994, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Monochamus saltuarius occidentalis* (Slama, 2017)**

Żerdzianka plamista to gatunek zasiedlający głównie świerka, rzadziej sosnę, modrzew i jodłę Burakowski i in. 1990). Ostatnio zaprezentowano rozmieszczenie znanych stanowisk m.in. w Polsce południowo-zachodniej, przy czym z obszaru SPK nie było wcześniej obserwacji (Sukovata i in. 2010, Plewa i in. 2011b).

L-ctwo Bukowo, oddz. 94/96 [BB94], 17.06.2019, 2 exx., leg. et coll. GH.

Dębiniec [BB94], 16.02.2000 - 1♂ i 22.05.2000, 1♀ ex cult. z żerdzi, pobranej 17.12.1999 z posuszu świerka pospolitego, leg. WS.

Radomierowice [BB94], 13.06.2001, 1♂ ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pobranej 21.06.2000, 26.05.2003, 1♂ ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pobranej 27.06.2002, leg. WS.

Śmiechowice [XS84], 17.03.2012, 3 exx. ex cult. z gałęzi świerka pospolitego, leg et coll. RK.

Zagwiździe [YS04], 20.05.2004, 3 exx. z żerdzi świerka pospolitego, leg. WS.

***Monochamus sutor* (Linnaeus, 1758)**

Żerdzianka szewc to charakterystyczny karpacki gatunek, związany troficznie głównie ze świerkiem, rzadziej z sosną pospolitą. Gatunek historycznie wykazany z obszaru

SPK jedynie z **Radomierowic** [BB94] (Gerhardt 1910, Burakowski i in. 1990).

***Mesosa curculionoides* (Linnaeus, 1761)**

Średzinka plamista, znana również pod nazwą średzinka ryjkowcowata, to gatunek w Polsce wykazany z większości krain, aczkolwiek spotykany na ogół pojedynczo i rzadko. Jego larwa rozwija się w pniach i gałęziach różnych gatunków drzew i krzewów liściastych (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Wójcice [XS75], 21.05.2007, 1♂, na stosie gałęzi dębu szypułkowego, leg. WS.

***Mesosa nebulosa* (Fabricius, 1781)**

Średzinka mglista to gatunek, podobnie jak poprzedni, znany z większości krain, ale wykazywany pojedynczo i rzadko (Burakowski i in. 1990). Podany ze **Stobrawy** [XS83] (Dziuba i in. 2012) i z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Pokój [YS04], 21.04.2000, 2♀♀, ex cult. z leżącej gałęzi dębu szypułkowego, pozyskanej 17.12.1999, leg. WS.

***Anaesthetis testacea* (Fabricius, 1781)**

Rypiak gałązkowiec to gatunek uważany do niedawna za skrajnie rzadki w Polsce południowo-zachodniej. Rozwój larwalny odbywa w szczytowych, usychających lub obumierających, cienkich gałęziach i pędach wielu gatunków drzew liściastych (Burakowski i in. 1990), jednak jak wynika z obserwacji autorów zdecydowanie preferuje do zasiedlenia cienkie gałęzie dębowe i wierzbowe. Ostatnio wykazany także z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Popielowska Kolonia [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

Śmiechowice [XS84], 17.03.2012, 1 ex., 18.06.2022, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Pogonocherus fasciculatus* (De Geer, 1775)**

Kozulka sosnówka to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków w Polsce, tylko lokalnie liczniejszy, związany troficznie z drzewami iglastymi, głównie z sosną i świerkiem (Burakowski i in. 1990). Nowe stanowiska w SPK:

L-ctwo Bukowo, oddz. 94 [BB94], 17.06.2019, 2 exx., leg. et coll. GH.

Karłowice [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Pogonocherus hispidus* (Linnaeus, 1758)**

Kozulka kolcokrywka to szeroko rozsielony gatunek w naszym kraju (Burakowski i in. 1990). Zasiadła cienkie gałęzie różnych gatunków drzew i krzewów liściastych oraz jemiolę *Viscum album* (Szczepański 2017). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024). Nowe stanowiska w SPK:

Pokój [YS04], 14.04.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

Zawiść [YS05], 30.01.2016, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Pogonocherus hispidulus* (Piller & Mitterpacher, 1783)**

Kozulka kosmatka to gatunek szeroko rozprzestrzeniony, o zaskakująco małej liczbie stanowisk w krainach Śląska Górnego i Dolnego (Burakowski i in. 1990).

Śmiechowice [XS84], 19.08.2008, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Leiopus nebulosus* (Linnaeus, 1758)**

Capoń mglisty to gatunek o małej liczbie pewnych stanowisk (Gutowski i in. 2010).

Historycznie wykazany został z **rez. Lubsza** [XS84] (Capecki 1969). Bardziej współcześnie z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024). Capoń mglisty jest polifagiem drzew i krzewów liściastych, jednak trudno wskazać gatunki szczególnie preferowane (Gutowski i in. 2010).

Leśna Woda [XS74], 28.05.2011, 3 exx., z gałęzi graba zwyczajnego, leg. WS.

***Leiopus taeniatus* Gmelin, 1790 (= *Leiopus linnei* Wallin, Nylander & Kvamme 2009)**

Capoń dębowy to gatunek dopiero niedawno wyodrębniony od pokrewnego mu caponia mglistego – *L. nebulosus* (Wallin, Nylander & Kvamme 2009), stąd mała do tej pory liczba pewnych stanowisk (Gutowski i in. 2010). Pewne doniesienie z obszaru SPK pochodzi ze **Śmiechowic** [XS84] i uroczyska **Klink** [XS93], gdzie był dość liczny (Szczepański i in. 2024). Capoń dębowy będąc polifagiem drzew i krzewów liściastych, jak wynika z obserwacji jednego z autorów, preferuje do zasiedlenia dęby (Szczepański 2017).

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 1 ex. na kłodzie dębu szypułkowego, leg. WS.

Kuźnica Katowska [XS94], 22.05.2002, 2 exx. ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 8.06.2001, leg. WS.

Stobrawa [XS83], 8.05.2000, 1♂ ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pobranej 27.04.2000, leg. WS.

***Acanthocinus aedilis* (Linnaeus, 1758)**

Tycz cieśla to charakterystyczny gatunek, obecny w Polsce południowo-zachodniej wczesną wiosną na niemal wszystkich 1-2 letnich zrębach sosnowych (Gerhardt 1910, Burakowski i in. 1990).

Grabice [YS04], 12.05.1994, 1♀ na pniaku sosny zwyczajnej, leg. WS.

Kup [YS03], 15.03.1995, 1♀ ex cult. z larwy pobranej 13.08.1994 z żerowiska pod korą pniaka sosny zwyczajnej, leg. WS.

Stobrawa [XS83], 9.06.1995, larwa pod korą pniaka sosny zwyczajnej na zrębie, obs. WS.

Kały [BB93], 22.04.2016, 1♂ na zrębie sosnowym, obs. WS.

***Acanthocinus griseus* (Fabricius, 1792)**

Tycz mniejszy, zwany również tyczem szarym, to gatunek rzadszy od tycza cieśli, rozwija się pod korą różnych gatunków drzew iglastych, preferując świerk, rzadziej sosnę (Burakowski i in. 1990).

Dębiniec [BB94], 16.02.2000 - 1♂ i 22.05.2000, 1♀ ex cult. z żerdzi, pobranej 17.12.1999 z posuszu świerka pospolitego, leg. WS.

Kup [YS03], 11.05.1995, 1♀ ex cult. z larwy pobranej 13.08.1994 z żerowiska pod korą posuszu świerka pospolitego, leg. WS.

Radomierowice [BB94], 13.06.2001, 1♀ ex cult. z żerdzi świerka pospolitego, pobranej 21.06.2000, leg. WS.

Rogalice [XS84], 1.06.2008, 1♀ na dłużycy świerka pospolitego, leg. WS.

Śmiechowice [XS84], 22.06.2013, 1 ex., leg. et coll. RK.

Święciny [YS04], 15.06.2005, 1 ex.; 19.03.2016, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Exocentrus adspersus* Mulsant, 1846**

Bierka dębowa to gatunek w Polsce historycznie wykazany z nielicznych stanowisk (Burakowski i in. 1990). W naszym klimacie zdecydowanie preferuje troficznie dąb szypułkowy, zasiedlając z reguły cienkie gałęzie. W dębinach nadodrzańskich, jak pokazują ostatnie badania, jest jednym z najpospolitszych gatunków (Szczepański

2017). Nowe potwierdzające te obserwacje stanowisko i zarazem pierwsze z obszaru SPK to uroczysko **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Exocentrus lusitanus* (Linnaeus, 1767)**

Bierka lipowa to gatunek związany troficznie z cienkimi gałęziami lipy. Do niedawna uznawany był za gatunek niezbyt liczny w Polsce południowo-zachodniej (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany został po raz pierwszy z obszaru SPK, z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Exocentrus punctipennis* Mulsant & Guillebeau, 1856**

Bierka wiązowa to gatunek monofagiczny, zasiedlający świeżo zamarte cienkie, rzadziej grubsze gałęzie wiązowe (Burakowski i in. 1990). Z uwagi na to, iż wiąz jest stałym składnikiem lasów łęgowych w dolinie górnej Odry, gatunek ten nie należy tu do rzadkości (Szczepański 2017). Ostatnio wykazano go po raz pierwszy także z obszaru SPK, z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Agapanthia villosoviridescens* (De Geer, 1775)**

Zgrzytnica zielonawa to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków krajowych, jego larwy żerują najczęściej w łądogach pokrzywy *Urtica dioica* (Burakowski i in. 1990). Gatunek ten podany został historycznie ze Śląska jako pospolity na całym obszarze (Gerhardt 1910). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Popielowska Kolonia [XS93], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

Rogalice – tartak [XS84], 29.05.1998, 1♂ na pokrzywie, leg. WS.

***Saperda carcharias* (Linnaeus, 1758)**

Rzemlik topolowiec to gatunek związany z topolami, szeroko w Polsce rozprzestrzeniony, znany z wielu plantacji topolowych. Po II wojnie światowej wykazano rzemlika topolowca m.in. z **Zameczka** [BB94], **Karłowic** [XS93] i **Rogalic** [XS84] (Schneiderowa 1968). Ostatnio wykazany został z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Kurznie [XS84], 29.06.2006, żerowiska z larwami w wałkach osiki, obs. WS.

***Saperda perforata* (Pallas, 1773)**

Rzemlik punktowany, znany również pod nazwą rzemlik dziesięcioplamkowy, to gatunek w Polsce spotykany lokalnie, zasiedlający głównie osikę (Burakowski i in. 1990). Z SPK wykazany z **Rogalic** [XS84] (Szczepański & Szczepański 2019) oraz z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

L-ctwo Zameczek, oddz. 196 [BB94], 10.03.2000, 1 ex., ex larva z gałęzi osiki, leg. et coll. RK.

Czarna Woda [YS04], 20.05.1995, 2 exx. ex cult. z wałka osiki, zebranego 16.08.1994, leg. WS.

Rogalice [XS84], 1.06.1998, 1♀ ex cult. z żerowiska we fragmencie wałka, pobranego 30.05.1998 ze stosu z posuszem osikowym, leg. WS – to uzupełnienie informacji podanej w: Szczepański i Szczepański 2019.

***Saperda populnea* (Linnaeus, 1758)**

Rzemlik osinowiec, zwany również rzemlikiem osikowcem, to gatunek znany historycznie z wielu plantacji topolowych, m.in. z obszaru SPK: **Zameczek** [BB94] oraz **Karłowice** [XS93] i **Rogalice** [XS84] (Schneiderowa 1968, 1970). Ostatnio

wykazany także z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Saperda scalaris* (Linnaeus, 1758)** (Ryc. 9)

Rzemlik plamisty to jeden z najszerzej rozsielonych w kraju gatunków, ale tylko lokalnie liczniejszy. Polifag zasiedlający osłabione pnie i gałęzie różnych gatunków drzew, głównie dębów (Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Murów [YS03], 16.05.2001, 1 ex. ex cult. z gałęzi dębu szypułkowego, pozyskanej 21.09.2000, leg. WS.

Dobrzyń [XS74], 22.06.2013, 1 ex., leg. et coll. RK.

L-ctwo Barucice [XS74], 1.07.2007, 1♀ na wywrocie olszy czarnej, leg. WS.

***Menesia bipunctata* (Zoubkoff, 1829)**

Kozinka kruszynowa to gatunek europejski, w całym zasięgu rzadko spotykany (Burakowski i in. 1990). Larwy tego gatunku żerują w zamierających i martwych pędach kruszyny *Frangula alnus*, rzadziej innych gatunków drzew liściastych (Sama 2002), ostatnio potwierdzono zasiedlenie cienkiej osiki (Szczepański 2017). Nowe stanowisko to uroczysko **Lisie Łąki** [XS84] (obs. JR w: Smolis i in. 2023).

***Oberea linearis* (Linnaeus, 1761)**

Dłużynka leszczynówka to gatunek charakterystyczny dla ekotonów i plantacji leszczyny *Corylus avellana* (Burakowski i in. 1990). Historycznie znany z **Kup** [YS03] (Gerhardt 1910). Niedawno podany z uroczyska **Lisie Łąki** [XS84] (Smolis i in. 2023).

***Oberea oculata* (Linnaeus, 1758)**

Dłużynka dwukropkowa to gatunek charakterystyczny dla łągów wierzbowych oraz plantacji i zadrzewień z wierzbami (Strojny 1960). Ostatnio wykazany po raz pierwszy z obszaru SPK z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Stenostola ferrea* (Schrank, 1776)**

Obwężyn matowy, znany również pod nazwą obwężyn lipowiec, to gatunek w Polsce spotykany bardzo lokalnie, związany troficznie z cienkimi pniami i gałęziami lipy oraz drzew owocowych, rzadziej zasiedla inne gatunki drzew i krzewów liściastych (Burakowski i in. 1990). Wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Wójcice [XS75], 21.05.2007, 1♂, w locie, leg. WS.

***Phytoecia nigricornis* (Fabricius, 1781)**

Zielarka wrotyczowa to bardzo lokalny gatunek, związany troficznie z bylinami z rodziny złożonych Compositae, głównie z wrotyczem pospolitym *Tanacetum vulgare* (Burakowski i in. 1990). Ostatnio udokumentowano występowanie tego gatunku w uroczysku **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Rogalice [XS84], 28.05.2011 - 1 ex. zebrany na płacie roślinności z wrotyczem pospolitym wzdłuż linii kolejowej, leg. WTS.

Śmiechowice [XS84], 7.06.2014, 1 ex., leg. et coll. RK.

***Tetrops gilvipes adlbaueri* Lazarev, 2012**

Lilipucik czeremchowy to gatunek dopiero niedawno wyodrębniony z *Tetrops praeustus* (Linnaeus, 1758), wykazany także z Polski (Kurzawa i in. 2020). Na badanym obszarze

jak dotąd wykazany został tylko z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

***Tetrops praeustus* (Linnaeus, 1758)**

Lilipucik naśliwiec (nazwa proponowana) to jeden z najszerzej rozsielonych gatunków, ale tylko lokalnie liczniejszy (Kurzawa i in. 2020). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i in. 2024).

Jagienieckie Łąki [YS04], 15.05.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

Ładza [YS03], 7.05.2010, 1 ex., leg. et coll. MM.

Wielopole [XS93], 27.05.2008, 4 exx., leg. et coll. MM.

***Tetrops starkii* Chevrolat, 1859**

Lilipucik jesionowy to monofag jesionów, w Polsce uznawany za rzadki, znany z nielicznych stanowisk (Starzyk i Lessaer 1978, Burakowski i in. 1990). Ostatnio wykazany z uroczyska **Klink** [XS93] (Szczepański i Szczepański 2019).

Nowe Kolnie [XS83], 27.05.2008, 1 ex., leg. et coll. MM.

Podsumowanie i dyskusja

Kózkowate Stobrawskiego Parku Krajobrazowego reprezentowane są przez 92 gatunki, co stanowi 47% ze stwierdzonych 197 gatunków w Polsce (Kurzawa 2024). Z dostępnych danych wynika, że tylko dwa gatunki nie mają potwierdzonych po 1990 roku stanowisk na analizowanym obszarze, to *Monochamus sutor* i *Oxymirus cursor*. Jedynie uroczysko Klink (66 gat.) można uznać za dobrze udokumentowane pod względem częstości występowania kózkowatych. Wstępnie rozpoznane zostały lasy w rejonie Rogalic (25 gatunków), Leśnej Wody (18 gat.)

i Śmiechowic (17 gat.), pozostały obszar SPK wymaga badań uzupełniających.

Spośród pięciu rezerwatów ustanowionych na obszarze SPK rozpoznano pod względem kózkowatych jedynie wstępnie rezerwat Lubsza – aktualnie jest to osiem gatunków. Pozostałe rezerваты mają słabe rozpoznanie, Leśna Woda – 2 gatunki, Rogalice – 3 i Barucice – 1 gatunek. Na razie brak danych dla powołanego w roku 2023 rez. Narok.

Tak duży i zróżnicowany obszar, jak SPK z pewnością ma większą różnorodność kózkowatych, a ich dokładniejsze poznanie wymaga dalszych badań, szczególnie w rezerwach i obszarach przeznaczonych do objęcia ochroną obszarową. Wyjątkowe w tym względzie są okolice miejscowości Radmierowice, gdzie dobrze zachowane fragmenty starodrzewia, z dużą ilością martwego drewna, nazywane są przez miejscowych przyrodników Stobrowską Białowieżą. Istotne jest także wykorzystanie szerszego spektrum metod połowu. Szczególnie mogą się tutaj sprawdzić różnego rodzaju pułapki samołowne, choćby Moericke’go (tzw. żółte miski), gdyż spora jest grupa gatunków kózkowatych, zasiedlających cieńsze fragmenty drewna w koronach drzew, jest trudna do stwierdzenia innymi metodami (Hilszczański i Plewa 2009).

Na tle innych badanych obszarów chronionych w Polsce, SPK objawia się jako jeden z lepiej poznanych obiektów. Parki Krajobrazowe trudno porównywać, gdyż zróżnicowanie środowisk pomiędzy nimi, jak i zajmowana powierzchnia, zwykle znacznie różnią się od siebie. Dodatkowo, mało które obiekty mogą się pochwalić kompletnymi lub długotrwałymi badaniami w tym względzie. I tak, przykładowo, z Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego znanych jest 91 gatunków

kózkowatych (Michalcewicz 2003), z Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego – 69 gatunków (Hofmański i Karg 2011a,b), ze Spalskiego Parku Krajobrazowego – 71 gatunków (Jaskuła i in. 2009), z Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich – 33 gatunki (Jaskuła i in. 2010), z Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego – 32 gatunki (Konopko i Wilga 2014), z Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego – 43 gatunki (Ruta i in. 2016), z Załęczańskiego Parku Krajobrazowego – 54 gatunki (Karpiński i in. 2014) i z Suwalskiego Parku Krajobrazowego – 44 gatunki (Gutowski i in. 2020).

Podziękowania

Autorzy składają podziękowania Grzegorzowi Hebdzie, Michałowi Sierakowskiemu i Jarosławowi Regnerowi, których zebrane dane o kózkowatych tego obszaru, wykorzystano w niniejszej publikacji. Grzegorzowi Hebdzie dziękujemy ponadto za fotografie, które wykorzystano w niniejszej pracy. Anonimowemu recenzentowi dziękujemy za liczne i przydatne uwagi do pracy.

Bibliografia

- Bałazy S. 1965. Grzyby owadobójcze z rzędu Hypomycetes na szkodliwych owadach leśnych w Polsce. *Roczniki Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu*, 27: 21–30.
- Biodiversity Map 2024. Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności. Dostęp: 2023-12-11 – baza.biomap.pl.
- Burakowski B. 1979. Immature stages and bionomics of *Vadonia livida* (F.) (Coleoptera, Cerambycidae). *Annales Zoologici*, 35(2): 25–42.
- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1973. Chrząszcze Coleoptera.

- Biegaczowate – Carabidae, część 1. Katalog Fauny Polski, 23 (2): 232 ss.
- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1990. Chrząszcze - Coleoptera. Cerambycidae i Bruchidae. Katalog Fauny Polski, 23 (15): 312 ss.
- Bychawska S. 1983. Występowanie ważniejszych kambio- i ksylofagów sosny w drzewostanach uszkodzonych przez huragany. Sylwan, 127(6): 45–52.
- Capecki Z. 1969. Owady uszkadzające drewno buka zwyczajnego (*Fagus sylvatica* L.) na obszarze jego naturalnego zasięgu w Polsce. Prace IBL, 367: 3–166.
- Capecki Z. 1979. Występowanie ścig – *Tetropium* Kirby (Cerambycidae, Coleoptera) i ich pasożytów w Polsce. Sylwan, 123(12): 47–58.
- Danilevsky M.L. 2020. Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 6/1. Chrysomeloidea I (Vesperiidae, Disteniidae, Cerambycidae). Brill, Leiden, XXVII + 712 ss.
- Danilevsky M.L. 2024. Catalogue of Palaearctic Cerambycoidea. Available from: <http://cerambycidae.net/catalog.pdf> (Updated: 18.01.2024).
- Dokumentacja DGLP. 2007. Wyniki powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej stanowisk wybranych gatunków chrząszczy z załącznika nr II Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej.
- Dziuba C., Rudy M., Ruta R., Kisiel P., Żuk K. 2012. Inwentaryzacja przyrodnicza doliny Stobrawy. Skrining selektywny - gatunki rzadkie i nieliczne, siedliska chronione, najcenniejsze fragmenty doliny oraz fragmenty doliny wymagające renaturyzacji. Wrocław, Opole, 216 ss.
- Eckelt, A., Müller, J., Bense, U., Brustel, H., Bußler, H., ..., Seibold, S. 2018. Primeval forest relict beetles of Central Europe: a set of 168 umbrella species for the protection of primeval forest remnants. Journal Insect Conservation, 22: 15–28.
- Gerhardt J. 1896. Neue Fundorte seltener schlesischer Käfer. Zeitschrift für Entomologie, 21: 16–22.
- Gerhardt J. 1910. Verzeichnis der Käfer Schlesiens preussischen und österreichischen Anteils, geordnet nach dem Catalogus coleopterorum Europae vom Jahre 1906. Dritte, neubearbeitete Auflage. Julius Springer, Berlin: XVI + 431 ss.
- Głowaciński Z. (red.) 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 1–155.
- Głowaciński Z., Nowacki J. (red.). 2004. Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu, Kraków, 1-447.
- Gutowski J.M., Hilszczański J., Kubisz D., Kurzawa J., Miłkowski M., Mokrzycki T., Plewa R., Przewoźny M., Wełnicki M. 2010. Distribution and host plants of *Leiopus nebulosus* (L.) and *L. linnaei* Wallin, Nylander et Kwamme (Coleoptera: Cerambycidae) in Poland and neighbouring countries. Polskie Pismo Entomologiczne, 79: 271–282.
- Gutowski J.M., Kubisz D., Sućko K., Komosiński K., Mazur M.A., Pacuk B., Greń Cz. 2020. Chrząszcze (Coleoptera) Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, 391 ss.
- Hebda G., Biwo T., Mazur M.A., Racheńiuk G., Sierakowski M. 2021. Materiały do rozmieszczenia wybranych, chronionych chrząszczy saproksylicznych

- (Coleoptera) w województwie opolskim: pachnicy próchniczki *Osmoderma barnabita*, kwietnicy okazalej *Protaetia speciosissima*, jelonka rogacza *Lucanus cervus* i kozioroga dębosza *Cerambyx cerdo*. *Fragmenta Naturae*, 54: 18–31.
- Hilszczański J., Plewa R. 2009. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) koron drzew w dąbrowach krotoszyńskich na podstawie odłowów do pułapek Moericke'go. *Leśne Prace Badawcze*, 70 (4): 395–401.
- Hofmański D., Karg J. 2011a. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego. *Parki Narodowe i Rezerwy Przyrody*, 30 (3–4): 71–80.
- Hofmański D., Karg J. 2011b. Różnorodność fauny kózkowatych (Coleoptera, Cerambycidae) w Parku Krajobrazowym im. Gen. D. Chłapowskiego. *Biuletyn Parków Krajobrazowych Wielkopolski*, 17 (19): 20–26.
- Jaskuła R., Przewoźny M., Melke A. 2009. Chrzążce (Coleoptera). In: Jaskuła R., Tończyk G. (eds.) *Owady (Insecta) Spalskiego Parku Krajobrazowego, Część I. Mazowiecko-Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne, Spała*, 27–59.
- Jaskuła R., Przewoźny M., Melke A., Soszyńska-Maj A. 2010. Chrzążce (Coleoptera). In: Jaskuła R., Tończyk G. (eds.) *Owady (Insecta) Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, Mazowiecko-Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne, Łódź*: 45–72.
- Kadej M., Smolis A., Zając K., Nowak K., Pietruszewska E., Tarnawski D. 2018. Kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo* Linnaeus, 1758 – nowe dane o rozmieszczeniu, fenologii i ochronie w południowo-zachodniej Polsce. *Przyroda Sudetów*, 21: 163–180.
- Karpiński L., Szczepański W., Szczepański W.T., Walczak M. 2014. Zgrupowania kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) południowej części Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. *Parki Narodowe i Rezerwy Przyrody*, 33 (1): 53–63.
- Kelch A. 1846. *Grundlage zur Kenntniss der Käfer Oberschlesiens, insonders der Umgegend von Ratibor. Zu der öffentlichen Prüfung aller Classen des Königlichen Gymnasiums zu Ratibor den 4. und 7. April, und dem mit Entlassung der Abiturienten verbundenen Redeactus den 20. April laden ergebnst ein Director und Lehrer-Collegium. Ratibor.*, pp. I-II + 54 ss.
- Konopko D., Wilga M.S. 2014. Przyczynek do poznania chrząszczy Coleoptera Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. *Przegląd Przyrodniczy*, 25 (1): 64–71.
- Królik R. 1999. *Reitteroderus pusillus* (Fabricius 1787) na Dolnym Śląsku (Coleoptera: Cerambycidae). *Acta entomologica silesiana*, 7–8: 73.
- Kurzawa J. 2024. A checklist of longicorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) of Poland. [On-line] <https://entomo.pl/coleoptera/cerambycidae/index.php> [21-05-2022]
- Kuźmiński R., Łabędzki A., Chrzanowski A., Mazur A. 2014. Occurrence of *Ergates faber* (Linnaeus 1761) (Coleoptera, Cerambycidae) and a proposal for protective measures in managed forests to preserve the species. *Acta Scientiarum Polonorum Silvarum Colendarum Ratio et Industria Lignaria*, 13(4), 15–26.

- Lis B., Łęgowski D. 2023. Wykaz gatunków pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) zebranych na terenie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego w latach 2002-2023. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, 17: 111–129.
- Łęgowski D., Kuńka A. 2006. Materials to the distribution of protected, rare and endangered species of insects in the Stobrawa Landscape Park. *Opole Scientific Society Nature Journal*, 39: 57–60.
- Ługowoj J. 1987. Nowe stanowisko *Phymatodes pusillus* (Fabricius, 1787) (Coleoptera, Cerambycidae) w Polsce. *Przegląd Zoologiczny*, 31: 337–339.
- Mazur M. A. 2011. Weevils (Coleoptera: Curculionoidea) of the Stobrawski Landscape Park. *Polish Journal of Entomology*, 80: 321–342.
- Michalciewicz J. 2003. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego na Wyżynie Krakowskiej. Rozprawa doktorska. Maszynopis. Katedra Entomologii Leśnej, Akademia Rolnicza w Krakowie.
- Plewa R., Hilszczański J., Jaworski T. 2011a. New records of some rare saproxylic beetles (Coleoptera) in Poland. *Opole Scientific Society Nature Journal*, 44: 120–131.
- Plewa R., Kolk A., Sukovata L., Jaworski T. 2011b. Nowe stanowiska *Monochamus saltuarius* (Gebler, 1830) (Coleoptera: Cerambycidae) w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, 30 (4): 267.
- Plewa R., Lisowski M., Nowak F. 2013. Potwierdzenie występowania *Ropalopus varini* (Bedel, 1870) (Coleoptera: Cerambycidae) na Dolnym Śląsku. *Acta entomologica silesiana*, 21: 75–76.
- Rejzek M., Rébl K. 1999. Cerambycidae of Křivoklátsko Biosphere Reserve (Central Bohemia) (Insecta: Coleoptera). *Mitteilungen des Internationalen Entomologischen Vereins e. V.*, Frankfurt a. Main, Supplement VI: 1–69.
- Roger J. 1856. Verzeichniss der bisher in Oberschlesien aufgefundenen Käferarten. *Zeitschrift für Entomologie*, 10: 132 pp.
- Ruta R., Orzechowski R., Aleksandrowicz O., Borowski J., Bucholz L., Komosiński K., Lubecki K., Przewoźny M. 2016. Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. *Przegląd Przyrodniczy*, 27(2): 28–62.
- Sama G. 2002. Atlas of the Cerambycidae of Europe and the Mediterranean Area. Vol. 1. Northern, Western, Central and Eastern Europe British isles and Continental Europe from France (excl. Corsica) to Scandinavia and Urals. *Kabourek, Zlín*, 173 pp.
- Schnaiderowa J. 1968. Przyczyny masowego występowania rzemlików (*Saperda carcharias* L. i *Saperda populnea* L.) na ziemiach polskich. *Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa Nr 355*, PWRiL Warszawa: 3–89.
- Schnaiderowa J. 1970. Rzemlik osinowiec (*Saperda populnea* L. – Cerambycidae, Col.) – znaczenie gospodarcze, metody profilaktyki i zwalczania. *Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa Nr 387*, PWRiL W-wa: 3–47.
- Smolis A., Zając K., Świątoniowska K., Kadej M., Kania J., Malkiewicz A., Regner J., Skiba A., Wasylków E., Rumińska A. 2023. Nowe dane o roziedleniu interesujących gatunków kózkowatych (Insecta: Coleoptera: Cerambycidae) w Polsce południowo-zachodniej. *Przyroda Sudetów*, 25: 123–144.

- Starzyk J.R. 1971. Sichrawa górska – *Gaurotes virginea* (L.) (Coleoptera, Cerambycidae) wtórny szkodnik świerka pospolitego. Część 1. Morfologia, biologia i ekologia. Acta Agraria et Silvestria. Series Silvestris, 10: 39–96.
- Starzyk J.R., Lessaer M. 1978. Studies on the distribution, morphology and biology of *Tetrops starki* Chev. (Col., Cerambycidae). Zeitschrift für angewandte Entomologie, 86: 35–46.
- Starzyk J.R., Lessaer M. 1984. Studies on the distribution, morphology, biology and ecology of *Pronocera angusta* (Kriechb.) (Col., Cerambycidae). Zeitschrift für angewandte Entomologie, 97: 347–360.
- Strojny W. 1960. Szkodniki drewna drzew szybko przyrastających. Część VI. Dłużynka tarczook – *Oberea oculata* (L.) (Col., Cerambycidae). Polskie Pismo Entomologiczne, Seria B., 19–20: 249–266.
- Sukovata L., Kolk A., Jaworski T., Plewa R., Tomalak M., Filipiak A. 2010. Żerdzianki występujące w drzewostanach sosnowych jako potencjalne wektory węgorka sosnowca *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle oraz opracowanie metod ograniczania ich populacji w przypadku wystąpienia nicienia na terenie Polski. Dokumentacja IBL [maszynopis], Sękocin Stary.
- Szczepański W.T. 2017. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) wybranych obszarów Natura 2000 Górnej Odry. Rozprawa doktorska. Maszynopis. Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska. Katedra Zoologii.
- Szczepański W., Lisowska M., Szczepański W.T. 2024. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) uroczyska Klink koło Popielowa zebrane w latach 2011–2022. Acta entomologica silesiana (w druku).
- Szczepański W., Szczepański W.T. 2019. Nowe dla Polski południowo-zachodniej stanowiska wybranych gatunków z rodziny kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae). Acta entomologica silesiana, 27(online 012): 1–11.
- Szołtys H., Kocot P., Szczepański W. 2015. *Pachyta quadrimaculata* (Linnaeus, 1758) (Coleoptera: Cerambycidae) na Górnym Śląsku. Acta entomologica silesiana, 23: 220.

Rycina 2. Grąd w Uroczysku Klink (XS93) (fot. Hebda G.).

Figure 2. Oak-hornbeam forests in the Uroczysko Klink (XS93) (phot. Hebda G.).

Rycina 3. Starorzecze w Uroczysku Klink (XS93) (fot. Szczepański W.).

Figure 3. Oxbow lake in the Uroczysko Klink (XS93) (phot. Szczepański W.).

Rycina 4. Grąd w okolicy Radomierowic (BB94) (fot. Hebda G.).

Figure 4. Oak-hornbeam forests in the vicinity of Radomierowice (BB94) (phot. Hebda G.).

Rycina 5. Ols w okolicy Barucic (XS74) (fot. Hebda G.).

Figure 5. Alder forest in the vicinity of Barucice (XS74) (phot. Hebda G.).

Rycina 6. Kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo* L. (fot. Mazur M.A.).
Figure 6. Great capricorn beetle *Cerambyx cerdo* L. (phot. Mazur M.A.).

Rycina 7. Biegowiec dębowy *Clytus tropicus* (Panz.) (fot. Hebda G.).
Figure 7. *Clytus tropicus* (Panz.) (phot. Hebda G.).

Rycina 8. Paśnik pałaczysty *Plagionotus arcuatus* (L.) (fot. Hebda G.).
Figure 8. *Plagionotus arcuatus* (L.) (phot. Hebda G.).

Rycina 9. Rzemlik plamisty *Saperda scalaris* (L.) (fot. Hebda G.).
Figure 9. *Saperda scalaris* (L.) (phot. Hebda G.).